Wymagania edukacyjne. Klasa 1. Zakres podstawowy
Tematy 1.–40.

Temat lekcji	Ocena				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
1. Historia jako nauka	**Uczeń:** • formułuje definicję historii • wymienia rodzaje źródeł historycznych.	**Uczeń:** • wymienia rodzaje źródeł historycznych i podaje przykłady źródeł każdego rodzaju • przedstawia periodyzację dziejów.	**Uczeń:** • wyjaśnia problemy, jakie mogą się pojawić przy podziale dziejów • wyjaśnia rolę archeologii.	**Uczeń:** • wyjaśnia pojęcie historiografii • wymienia nauki pomocnicze historii i przedstawia, czym się zajmują.	**Uczeń:** • wyjaśnia, jakie korzyści i trudności wiążą się z poszukiwaniem informacji z historii w Internecie • na dowolnym przykładzie pokazuje, czego możemy się dowiedzieć ze źródła ikonograficznego.
I. Pradzieje i historia starożytnego Wschodu					
2. Rewolucja neolityczna	**Uczeń:** • pokazuje na mapie tereny Żyznego Półksiężyca • wyjaśnia, na czym polega przejście z koczowniczego na osiadły tryb	**Uczeń:** • przedstawia, jak żyli ludzie w paleolicie, a jak w neolicie, używając nazw tych epok • umiejscawia w czasie rewolucję neolityczną i	**Uczeń:** • posługuje się poprawnie terminem: rewolucja neolityczna • wymienia przyczyny i skutki rewolucji neolitycznej.	**Uczeń:** • dzieli przyczyny i skutki rewolucji neolitycznej na społeczne, gospodarcze i kulturalne • wskazuje na mapie najstarsze miasta i zna czas	**Uczeń:** • przedstawia przykładowe budowle megalityczne i hipotezy z nimi związane.

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

	życia, i umiejscawia je w czasie.	dostrzega, że jest to proces długotrwały.		ich powstania • charakteryzuje warunki naturalne miejsc, gdzie powstały najstarsze miasta (Jerycho i Çatalhöyük).	
3. Cywilizacje starożytnej Mezopotamii	**Uczeń:** • pokazuje na mapie tereny Mezopotamii i przykładowe miasta sumeryjskie (Ur, Uruk) • rozumie i poprawnie posługuje się terminami: system irygacyjny, pismo klinowe, kodeks Hammurabiego.	**Uczeń:** • wymienia różne cywilizacje, które istniały w rejonie Mezopotamii (sumeryjską, asyryjską, babilońską) w kolejności chronologicznej • charakteryzuje religię mieszkańców Mezopotamii.	**Uczeń:** • wymienia osiągnięcia cywilizacji sumeryjskiej • charakteryzuje ustrój cywilizacji starożytnej Mezopotamii • formułuje zasadę prawną zawartą w kodeksie Hammurabiego.	**Uczeń:** • umiejscawia w czasie i przestrzeni imperium Sargona Wielkiego • formułuje i nazywa zasadę prawną zawartą w kodeksie Hammurabiego • wyjaśnia, na czym polegał system pałacowy • porównuje osiągnięcia cywilizacji starożytnej Mezopotamii • poprawnie posługuje się terminami wymienionymi w celach.	**Uczeń:** • wyjaśnia, do czego może być źródłem dziewiętnastowieczna wizja miasta Nimrud zamieszczona w podręczniku • wymienia bogów sumeryjskich i babilońskich • wymienia inne niż w podręczniku osiągnięcia kultury sumeryjskiej i babilońskiej.
4. Starożytny	**Uczeń:**	**Uczeń:**	**Uczeń:**	**Uczeń:**	**Uczeń:**

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

Egipt	• pokazuje na mapie tereny starożytnego Egiptu z podziałem na Egipt Górny i Egipt Dolny • wie, kim był faraon • wymienia przykładowych bogów egipskich.	• przedstawia strukturę społeczną w starożytnym Egipcie • wymienia uprawnienia faraona • wymienia przykładowe osiągnięcia kultury egipskiej, w tym pismo • charakteryzuje gospodarkę egipską.	• charakteryzuje pozycję poszczególnych grup społecznych w państwie faraonów • przedstawia osiągnięcia kultury egipskiej • charakteryzuje religię egipską • przedstawia cechy sztuki egipskiej • zna atrybuty przykładowych bogów egipskich.	• przedstawia związki między religią, sztuką a władzą w starożytnym Egipcie (np. mumifikacja, piramidy, faraon jako syn boga) • wyjaśnia, dlaczego w Egipcie kapłani mieli wysoką pozycję • zna symbole władzy faraona i rozpoznaje wizerunki niektórych bogów egipskich.	• wyjaśnia pojęcie monarchii despotycznej • porównuje monarchów despotycznych Mezopotamii z faraonem.
5. Dzieje i religia starożytnego Izraela	**Uczeń:** • pokazuje na mapie tereny Palestyny • wymienia zasady judaizmu • posługuje się terminami: judaizm, Tora, Arka Przymierza.	**Uczeń:** • przedstawia dzieje Izraela związane z Mojżeszem, Dawidem i Salomonem • posługuje się terminami: mesjasz, prorok, monoteizm, Talmud.	**Uczeń:** • przedstawia dzieje Izraela związane z postacią Abrahama i niewolą babilońską • posługuje się terminami: rabin, menora, synagoga, świątynia.	**Uczeń:** • wymienia symbole ważne dla judaizmu i wyjaśnia ich rolę • wyjaśnia różnicę między świątynią a synagogą • posługuje się poprawnie wszystkimi terminami wymienionymi w celach.	**Uczeń:** • wyjaśnia, dlaczego przez stulecia Żydzi żyli w diasporze.

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

6. Starożytne Indie i Chiny	**Uczeń:** • pokazuje na mapie tereny cywilizacji starożytnych Indii i Chin • przedstawia podstawowe zasady hinduizmu, buddyzmu i konfucjanizmu.	**Uczeń:** • przedstawia podział społeczeństwa starożytnych Indii, posługując się terminem kasta • wymienia przykładowe osiągnięcia cywilizacji chińskiej.	**Uczeń:** • charakteryzuje cywilizację Indusu • porównuje hinduizm z buddyzmem • wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej.	**Uczeń:** • przedstawia sytuację polityczną w Chinach • wyjaśnia związki konfucjanizmu z funkcjonowaniem państwa • wymienia dorobek piśmienniczy starożytnych Indii.	**Uczeń:** • wyjaśnia, co z kultury i religii starożytnych Indii i Chin przetrwało do dnia dzisiejszego.
II. Świat starożytnych Greków					
7. Hellada i jej mieszkańcy	**Uczeń:** • pokazuje na mapie tereny Półwyspu Bałkańskiego i opisuje jego warunki naturalne • wymienia niektóre cechy polis.	**Uczeń:** • przedstawia cechy polis i wyjaśnia związek między jej powstaniem a warunkami naturalnymi panującymi na Półwyspie Bałkańskim • wymienia występujące w *poleis* ustroje • wymienia niektóre przyczyny wielkiej kolonizacji	**Uczeń:** • wyjaśnia przyczyny wielkiej kolonizacji greckiej • pokazuje na mapie obszar skolonizowany przez Greków • wymienia etapy zakładania kolonii.	**Uczeń:** • charakteryzuje pozycję arystokracji w polis • charakteryzuje ustroje *poleis* greckich • przedstawia kontakty Greków z Fenicjanami.	**Uczeń:** • wymienia skutki wielkiej kolonizacji greckiej • dzieli te skutki na skutki dla poszczególnych *poleis*, dla całego świata greckiego, dla innych ludów, z którymi zetknęli się Grecy • charakteryzuje kulturę minojską i mykeńską.

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

		greckiej i umiejscawia je w czasie.			
8. Sparta – państwo żołnierzy	**Uczeń:** • pokazuje na mapie tereny Sparty (polis i ziemie przez nią podbite) • wymienia organy władzy w Sparcie • wymienia grupy społeczne w Sparcie i wskazuje, które z nich miały prawa polityczne • rozumie termin: spartańskie warunki.	**Uczeń:** • wymienia przykładowe uprawnienia organów władzy w Sparcie • charakteryzuje wychowanie spartańskie.	**Uczeń:** • wyjaśnia związki między wychowaniem spartańskim a funkcjonowaniem polis • charakteryzuje grupy społeczne występujące w Sparcie.	**Uczeń** • wyjaśnia, jak wychowanie spartańskie wpływało na kulturę • przedstawia rolę Likurga w historii Sparty • uzasadnia, że w Sparcie panował ustrój oligarchiczny.	**Uczeń:** • przedstawia sposób podejmowania decyzji na zgromadzeniu obywateli • charakteryzuje pozycję obywateli w systemie ustrojowym Sparty • charakteryzuje rolę geruzji w systemie ustrojowym Sparty.
9. Ateny	**Uczeń:** • pokazuje na mapie tereny Aten (polis i Attykę) • wymienia organy władzy w Atenach w V w. p.n.e. • wymienia grupy społeczne w Atenach i wskazuje, kto	**Uczeń:** • charakteryzuje demokrację ateńską w czasach Peryklesa • wyjaśnia, w jaki sposób Perykles zachęcał obywateli Aten do udziału w życiu publicznym • wymienia	**Uczeń:** • przedstawia reformy Drakona i Klejstenesa • charakteryzuje społeczeństwo ateńskie • ocenia zalety demokracji.	**Uczeń:** • przedstawia reformy Solona • wskazuje związki między rozwojem demokracji i kultury w Atenach • ocenia wady i zalety demokracji.	**Uczeń:** • charakteryzuje pozycję obywateli w systemie ustrojowym Aten • porównuje pozycję obywateli w Atenach i Sparcie.

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

	miał prawa polityczne w V w. p.n.e.	najbardziej znane zabytki ateńskie.			
10. Wojny w świecie greckim	**Uczeń:** • pokazuje na mapie Maraton, Termopile i Salaminę • przedstawia przykładowe przyczyny i skutki wojen grecko-perskich • rozumie termin: falanga.	**Uczeń:** • przedstawia ekspansję perską w Azji Mniejszej i jej konsekwencje • opisuje przebieg wojen grecko-perskich • rozumie termin: hoplita.	**Uczeń:** • omawia charakter wojen w świecie greckim • przedstawia skutki wojen grecko-perskich.	**Uczeń:** • omawia przyczyny i skutki wojny peloponeskiej • wyjaśnia, co pozostało do dnia dzisiejszego z tradycji wojen grecko-perskich.	**Uczeń:** • przedstawia polityczną i militarną rolę Aten i Sparty w świecie greckim w V–IV w. p.n.e.
11. Podboje Aleksandra Wielkiego	**Uczeń:** • pokazuje na mapie Macedonię i tereny opanowane przez Aleksandra Wielkiego • wymienia najważniejsze bitwy stoczone przez Aleksandra Wielkiego • rozumie pojęcie: kultura hellenistyczna	**Uczeń:** • przedstawia działania Filipa II wobec Greków • wymienia przykładowe działania Aleksandra Wielkiego wobec ludów podbitych • wyjaśnia pojęcie: monarchia hellenistyczna	**Uczeń:** • charakteryzuje reformy Filipa II w Macedonii • charakteryzuje politykę Aleksandra Wielkiego na podbitych terenach	**Uczeń:** • ocenia trwałość działań podejmowanych przez Aleksandra Wielkiego na Wschodzie	**Uczeń:** • wyjaśnia, dlaczego bitwa pod Issos jest uważana za jedną z decydujących bitew w historii • wyjaśnia, dlaczego Aleksander Macedoński jest uważany za jednego z największych wodzów w historii
12. Religia i kultura Greków	**Uczeń:** • wymienia przykładowych	**Uczeń:** • rozpoznaje style architektoniczne i	**Uczeń:** • wyjaśnia, co przyczyniło się	**Uczeń:** • wyjaśnia związki sportu i teatru z	**Uczeń:** • przedstawia wpływy i

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

	bogów greckich i ich atrybuty, rozpoznaje ich wizerunki • wymienia najważniejsze poglądy Sokratesa • wymienia przykładowe osiągnięcia kultury greckiej (przede wszystkim z dziedziny literatury).	podaje przykłady zabytków architektury greckiej • przedstawia formy kultu w starożytnej Grecji • wymienia najważniejsze poglądy Platona i Arystotelesa i zna założone przez nich szkoły.	do rozwoju filozofii w starożytnej Grecji • wymienia osiągnięcia starożytnych Greków • przedstawia rolę teatru i igrzysk w życiu Greków.	religią starożytnych Greków • przedstawia założenia stoicyzmu, epikureizmu i cynizmu.	motywy kultury greckiej w późniejszych epokach • przedstawia wpływy kultury greckiej we współczesnym świecie.
III. Imperium rzymskie					
13. Rzym – od królestwa do republiki	**Uczeń:** • pokazuje na mapie Półwysep Apeniński i Rzym • wymienia najważniejsze urzędy republiki rzymskiej • wymienia podstawowe grupy obywateli rzymskich.	**Uczeń:** • porównuje warunki naturalne Półwyspu Apenińskiego i Półwyspu Bałkańskiego • wymienia organy władzy republiki rzymskiej i ich przykładowe kompetencje.	**Uczeń:** • opisuje początki Rzymu • wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze społecznej Rzymian • charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej.	**Uczeń:** • wyjaśnia związek symboliki związanej z Rzymem z legendą o założeniu miasta • wskazuje elementy monarchiczne, oligarchiczne i demokratyczne w ustroju republiki rzymskiej • wskazuje mocne i słabe strony tego ustroju.	**Uczeń:** • charakteryzuje kulturę Etrusków • przedstawia wpływ Etrusków na Rzymian.

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

14. Ekspansja terytorialna Rzymu	**Uczeń:** • pokazuje na mapie obszary opanowane przez Rzymian • przedstawia organizację terenów podbitych w Italii i poza nią.	**Uczeń:** • charakteryzuje armię rzymską • wskazuje różnice w organizacji terenów podbitych w Italii i poza nią • charakteryzuje położenie niewolników w Rzymie.	**Uczeń:** • omawia przyczyny ekspansji terytorialnej Rzymu, biorąc również pod uwagę rzymskie pojmowanie wojny • przedstawia wojny punickie.	**Uczeń:** • przedstawia rzymskie podboje w okresie republiki, umieszczając je w czasie • wyjaśnia przyczyny i skutki wojen domowych w I w. n.e.	**Uczeń:** • porównuje ekspansję Rzymu z wielką kolonizacją grecką • charakteryzuje politykę wewnętrzną Juliusza Cezara.
15. Cesarstwo rzymskie	**Uczeń:** • pokazuje na mapie rozrost imperium rzymskiego w okresie cesarstwa • wymienia najważniejsze cechy pryncypatu.	**Uczeń:** • charakteryzuje ustrój cesarstwa rzymskiego w okresie pryncypatu • wyjaśnia pojęcie romanizacji.	**Uczeń:** • przedstawia dojście do władzy Oktawiana Augusta i jego politykę • przedstawia ekspansję terytorialną Rzymu w okresie cesarstwa i umiejscawia ją w czasie.	**Uczeń:** • ocenia skuteczność polityki Oktawiana Augusta • omawia czynniki, które sprzyjały romanizacji • wyjaśnia termin: *pax romana.*	**Uczeń:** • charakteryzuje rządy dwóch cesarzy z I–III w. i wyjaśnia, dlaczego ich rządy były, jego zdaniem, ważne dla cesarstwa rzymskiego.
16. Religia i kultura Rzymian	**Uczeń:** • wymienia przykładowych bogów rzymskich i ich atrybuty • wymienia budowle	**Uczeń:** • charakteryzuje religię i literaturę rzymską • wskazuje na specyfikę prawa rzymskiego	**Uczeń:** • wskazuje wpływy greckie w kulturze rzymskiej • przedstawia cechy sztuki	**Uczeń:** • przedstawia znaczenie prawa rzymskiego • wyjaśnia różnice między igrzyskami	**Uczeń:** • przedstawia wpływy kultury rzymskiej we współczesnym świecie.

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

	charakterystyczne dla Rzymu • wymienia przykładowych autorów rzymskich.	(formułowanie norm ogólnych) • przedstawia funkcje budowli rzymskich (łuk triumfalny, akwedukt, termy).	rzymskiej • wymienia twórców kultury rzymskiej i ich dzieła.	greckimi a rzymskimi • ocenia wpływ kultury antycznej na późniejsze epoki.	
17. Chrześcijaństwo w świecie rzymskim	**Uczeń:** • pokazuje na mapie przykładowe pierwsze gminy chrześcijańskie • wymienia zasady chrześcijaństwa.	**Uczeń:** • przedstawia przyczyny rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa w świecie rzymskim • przedstawia strukturę gmin chrześcijańskich.	**Uczeń:** • przedstawia sytuację w Palestynie w okresie działania Jezusa • wyjaśnia przyczyny prześladowań chrześcijan przez władze rzymskie • przedstawia proces kształtowania się kanonu Pisma Świętego i zasad wiary (sobór nicejski).	**Uczeń:** • przedstawia sytuację w Palestynie w I w. n.e. • opisuje symbolikę związaną z chrześcijaństwem • przedstawia zmianę pozycji religii chrześcijańskiej w cesarstwie rzymskim w IV w. n.e.	**Uczeń:** • przedstawia sylwetkę cesarza Juliana Apostaty • wyjaśnia różnicę między męczennikiem a wyznawcą.
18. Upadek cesarstwa rzymskiego na Zachodzie	**Uczeń:** • pokazuje na mapie orientacyjny podział na część wschodnią i zachodnią cesarstwa	**Uczeń:** • wymienia przyczyny kryzysu cesarstwa w III w. • charakteryzuje reformy	**Uczeń:** • wskazuje różnice między częścią wschodnią a zachodnią cesarstwa rzymskiego • przedstawia	**Uczeń:** • przedstawia wzrost znaczenia barbarzyńców w cesarstwie rzymskim • przedstawia konsekwencje	**Uczeń:** • przedstawia stosunek różnych plemion germańskich do cesarstwa rzymskiego w III–V w.

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

	• wyjaśnia pojęcia: tetrarchia i dominat.	Dioklecjana.	przyczyny upadku cesarstwa zachodniorzymskiego.	najazdu Hunów pod wodzą Attyli • przedstawia działania Odoakra.	
IV. Europa wczesnego średniowiecza					
19. Bizancjum	**Uczeń:** • pokazuje na mapie obszar cesarstwa bizantyjskiego • przedstawia rolę Konstantynopola • przedstawia podział w religii chrześcijańskiej.	**Uczeń:** • wymienia przykładowe zabytki sztuki bizantyjskiej • pokazuje na mapie obszary zajęte przez cesarza Justyniana • wymienia cechy ustroju cesarstwa bizantyjskiego • posługuje się terminem: schizma wschodnia.	**Uczeń:** • charakteryzuje ustrój i gospodarkę cesarstwa bizantyjskiego • charakteryzuje okres panowania cesarza Justyniana • przedstawia konsekwencje schizmy wschodniej • wymienia cechy kultury bizantyjskiej.	**Uczeń:** • wyjaśnia przyczyny schizmy wschodniej • ocenia zasługi cesarza Justyniana dla cesarstwa bizantyjskiego • wskazuje związki i wpływy cesarzy bizantyjskich w Kościele.	**Uczeń:** • wyjaśnia, na czym polegał spór o obrazy (ikonoklazm) w Kościele Wschodnim.
20. Świat islamu	**Uczeń:** • pokazuje na mapie obszary opanowane przez Arabów • wymienia filary islamu • wymienia dwa najstarsze odłamy islamu.	**Uczeń:** • przedstawia działalność Mahometa • wyjaśnia różnice między odłamami islamu.	**Uczeń:** • przedstawia organizację polityczną i religijną świata arabskiego po przyjęciu islamu • charakteryzuje kulturę arabską.	**Uczeń:** • przedstawia sytuację na Półwyspie Arabskim przed działalnością Mahometa • ocenia wpływ kultury arabskiej na kulturę europejską.	**Uczeń:** • wyjaśnia, dlaczego bitwa pod Poitiers jest uważana za jedną z decydujących bitew w historii.

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

21. Narodziny i rozwój państwa Franków	**Uczeń:** • pokazuje na mapie obszar monarchii frankijskiej za panowania Karola Wielkiego • przedstawia dążenia Karola Wielkiego do odnowienia cesarstwa rzymskiego • pokazuje na mapie postanowienia traktatu w Verdun.	**Uczeń:** • przedstawia na mapie etapy ekspansji państwa Franków • charakteryzuje okres rządów Pepina Małego (Krótkiego) • przedstawia organizację państwa Franków.	**Uczeń:** • przedstawia rolę Chlodwiga w kształtowaniu się państwa Franków • przedstawia cały proces kształtowania się państwa frankijskiego • podaje definicję monarchii patrymonialnej • wymienia cechy renesansu karolińskiego.	**Uczeń:** • charakteryzuje gospodarkę monarchii Karola Wielkiego • uzasadnia, że państwo frankijskie było monarchią patrymonialną • wyjaśnia, dlaczego mówimy o renesansie karolińskim.	**Uczeń:** • wyjaśnia, dlaczego Karol Wielki jest wymieniany jako jeden z prekursorów zjednoczonej Europy.
22. Nowe państwa w Europie Zachodniej. Początki feudalizmu	**Uczeń:** • pokazuje na mapie obszar monarchii ottońskiej • charakteryzuje rządy dynastii ottońskiej i jej dążenie do odnowienia cesarstwa rzymskiego • wyjaśnia pojęcia: senior i wasal.	**Uczeń:** • wyjaśnia ideę cesarstwa uniwersalistycznego Ottona III • wyjaśnia, dlaczego doszło do odnowienia cesarstwa na terenie Rzeszy • przedstawia hołd lenny i jego znaczenie • wymienia obowiązki wasala i seniora.	**Uczeń:** • przedstawia sytuację w Anglii i na Półwyspie Apenińskim po upadku cesarstwa zachodniorzymskiego • charakteryzuje drabinę feudalną (podział społeczeństwa).	**Uczeń:** • przedstawia sytuację na Półwyspie Iberyjskim po upadku cesarstwa zachodniorzymskiego • wskazuje różnice między systemem lennym a drabiną feudalną • poprawnie używa pojęć: hołd lenny, inwestytura, immunitet.	**Uczeń:** • przedstawia związki Ottona III z cesarzami bizantyjskimi i wyjaśnia, jaki to miało wpływ na koncepcje polityczne Ottona III.

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

23. Powstanie państw w Europie Północnej i Środkowo-Wschodniej	**Uczeń:** • pokazuje na mapie pierwsze państwa słowiańskie i główne trasy wypraw wikingów • wie, kim byli św. św. Cyryl i Metody.	**Uczeń:** • charakteryzuje działalność św. św. Cyryla i Metodego • wymienia przyczyny ekspansji wikingów.	**Uczeń:** • wyjaśnia dlaczego św. św. Cyryl i Metody są nazywani Apostołami Słowian • przedstawia konsekwencje wypraw wikingów • przedstawia proces powstawania państwa węgierskiego.	**Uczeń:** • przedstawia genezę pojawienia się Słowian w Europie • ocenia wkład św. św. Cyryla i Metodego w rozwój kulturalny Słowian • przedstawia proces powstawania państwa bułgarskiego.	**Uczeń:** • charakteryzuje kulturę ludów skandynawskich.
24. Papiestwo i cesarstwo	**Uczeń:** • przedstawia spór Henryka IV z papieżem Grzegorzem VII • wymienia postanowienia konkordatu wormackiego.	**Uczeń:** • przedstawia reformy przeprowadzone w Kościele w X i XI w. • charakteryzuje skutki sporu o inwestyturę.	**Uczeń:** • wyjaśnia przyczyny kryzysu w Kościele w X–XI w. • posługuje się poprawnie terminami: symonia, nepotyzm, konkordat.	**Uczeń:** • wiąże przyczyny sporu o inwestyturę z pozycją i uprawnieniami władcy • wyjaśnia, w jaki sposób Kościół chciał się uniezależnić od władzy świeckiej.	**Uczeń:** • wyjaśnia poglądy Innocentego III na wzajemne relacje między władzą cesarską a papieską.
V. Europa rozkwitu i schyłku średniowiecza					
25. Wyprawy krzyżowe i ich następstwa	**Uczeń:** • pokazuje na mapie obszar objęty	**Uczeń:** • pokazuje na mapie Królestwo Jerozolimskie	**Uczeń:** • pokazuje na mapie państwie utworzone przez	**Uczeń:** • pokazuje na mapie obszary objęte	**Uczeń:** • przedstawia stosunek przykładowych

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

	wyprawami krzyżowymi • wymienia przykładowe przyczyny i skutki krucjat • wymienia przykładowych przywódców krucjat.	• wymienia przyczyny i skutki krucjat, dzieląc je na polityczne, gospodarcze i religijne • wymienia zakony rycerskie i uczestników krucjat.	krzyżowców na Bliskim Wschodzie • wyjaśnia związki między sytuacją w Europie a poparciem dla wypraw krzyżowych • przedstawia rolę zakonów rycerskich.	rekonkwistą • charakteryzuje specyfikę krucjaty ludowej i czwartej krucjaty • przedstawia przenikanie się wpływów kulturowych między Wschodem a Zachodem w wyniku krucjat.	władców bliskowschodnich do krzyżowców i chrześcijan • przedstawia stosunek ludności arabskiej do wypraw krzyżowych.
26. Przemiany gospodarcze na wsi	**Uczeń:** • przedstawia zmiany w sposobie uprawy roli, które zaszły w XII w. • posługuje się terminami: dwupolówka i trójpolówka • wymienia przykładowe skutki rozwoju rolnictwa.	**Uczeń:** • charakteryzuje zmiany, które zachodziły w technice rolnej w XII–XIII w. • wymienia narzędzia, które przyczyniły się do rozwoju rolnictwa • przedstawia sytuację chłopów (ich pozycję i obowiązki).	**Uczeń:** • wyjaśnia, w jaki sposób zmiany w technice rolnej wpłynęły na jej wydajność • przedstawia warunki życia chłopów • wyjaśnia przyczyny kolonizacji.	**Uczeń:** • wskazuje rolę samorządu wiejskiego • wyjaśnia i ocenia konsekwencje rozwoju rolnictwa.	**Uczeń:** • wyjaśnia, czym różniła się włość wczesnośredniowieczna od majątku z XII–XIII w. • wyjaśnia, dlaczego włość wczesnośredniowieczna była samowystarczalna.
27. Miasta w średniowieczu	**Uczeń:** • wymienia przykładowe przyczyny powstawania	**Uczeń:** • przedstawia proces powstawania i rozwoju miast	**Uczeń:** • charakteryzuje strukturę społeczną mieszkańców	**Uczeń:** • ocenia rolę miast w rozwoju gospodarki średniowiecznej	**Uczeń:** • na współczesnym planie miasta pokazuje jego elementy

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

	miast • przedstawia organizację przestrzeni miejskiej • definiuje termin: lokacja.	• charakteryzuje organizację wewnętrzną miasta (władze, organizacje rzemieślnicze).	miasta • wyjaśnia różnice w organizacji handlu lokalnego i międzynarodowego • przedstawia rolę cechów i gildii.	• wyjaśnia, czym była Hanza • poprawnie posługuje się terminologią.	związane ze średniowieczem; uzasadnia swoje decyzje • przedstawia konflikty społeczne w średniowiecznym mieście.
28. Przemiany polityczne późnego średniowiecza	**Uczeń:** • pokazuje na mapie obszar ekspansji Turków osmańskich • wymienia przyczyny i skutki wojny stuletniej • wyjaśnia termin: schizma zachodnia.	**Uczeń:** • wyjaśnia przyczyny i skutki schizmy zachodniej • przedstawia rolę Joanny d'Arc • charakteryzuje rozwój państwa krzyżackiego w Prusach.	**Uczeń:** • przedstawia przemiany w Czechach i na Węgrzech w XIV i XV w. • przedstawia rolę Jana Husa • przedstawia rozwój państwa moskiewskiego.	**Uczeń:** • przedstawia zmiany polityczne w Europie XIV i XV w. (Rzesza, Szwajcaria, Skandynawia, Hiszpania) • przedstawia zależności polityczne pomiędzy państwami europejskimi w XIV i XV w.	**Uczeń:** • wyjaśnia, w jakich okolicznościach odwoływano się w XX w. do bitwy na Kosowym Polu.
29. Społeczeństwo stanowe i kryzys późnego średniowiecza	**Uczeń:** • definiuje stan • przedstawia strukturę społeczeństwa stanowego • wymienia cechy monarchii	**Uczeń:** • przedstawia proces kształtowania się monarchii stanowej w Anglii • przedstawia	**Uczeń:** • przedstawia proces kształtowania się monarchii stanowej we Francji i porównuje go z	**Uczeń:** • wskazuje cechy wspólne zgromadzeń stanowych w Europie XIII–XIV w. • ocenia	**Uczeń:** • przedstawia biogramy Filipa IV Pięknego, Jana bez Ziemi i Henryka III ze szczególnym uwzględnieniem

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

	stanowej • wymienia przykładowe przyczyny kryzysu gospodarczo-społecznego w XIV w.	przyczyny i skutki epidemii dżumy w XIV w. • przedstawia pozycję poszczególnych stanów w państwie.	Anglią • wyjaśnia konsekwencje kryzysu demograficznego z II poł. XIV w. • przedstawia proces kształtowania się stanów • wymienia przyczyny wystąpień chłopskich w XIV w.	możliwości awansu społecznego w XIV–XV w. • przedstawia związki między kryzysem demograficznym i gospodarczym a wystąpieniami chłopskimi w XIV w.	ich roli w powstawaniu monarchii stanowych.
VI. Polska w X–XIII wieku					
30. Państwo Mieszka I i Bolesława Chrobrego	**Uczeń:** • pokazuje na mapie granice państwa piastowskiego ok. roku 1000 • wymienia przyczyny chrztu Mieszka I • przedstawia okoliczności i postanowienia zjazdu gnieźnieńskiego.	**Uczeń:** • pokazuje na mapie tereny przyłączone przez Mieszka I i siedziby biskupstw i arcybiskupstwa • przedstawia wojny polsko-niemieckie za panowania Bolesława Chrobrego • przedstawia skutki przyjęcia chrztu.	**Uczeń:** • pokazuje na mapie tereny przyłączone przez Bolesława Chrobrego • wyjaśnia rolę św. Wojciecha w budowaniu struktur kościoła w Polsce • charakteryzuje organizację państwa wczesnopiastowskiego.	**Uczeń:** • wyjaśnia, co miało wpływ na kształt stosunków polsko-niemieckich za pierwszych Piastów • przedstawia rolę *Dagome iudex* • ocenia rolę chrztu i organizacji kościelnej w umacnianiu władztwa pierwszych Piastów.	**Uczeń:** • przedstawia wyniki badań archeologicznych, które powiększają naszą wiedzę o początkach państwa polskiego.

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

				• wyjaśnia rolę koronacji	
31. Kryzys i odbudowa monarchii wczesnopiastowskiej	**Uczeń:** • pokazuje na mapie granice państwa piastowskiego ok. roku 1138 • wymienia przyczyny kryzysu monarchii piastowskiej • przedstawia ekspansję Bolesława Krzywoustego • przedstawia zasady testamentu Bolesława Krzywoustego.	**Uczeń:** • przedstawia proces odbudowy państwa polskiego przez Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego • charakteryzuje stosunki Bolesława Krzywoustego z bratem Zbigniewem • wyjaśnia przyczyny kryzysu monarchii wczesnopiastowskiej.	**Uczeń:** • charakteryzuje panowanie Władysława Hermana • przedstawia stosunki Bolesława Śmiałego, Władysława Hermana i Bolesława Krzywoustego z Niemcami, wyjaśniając, co wpływało na zmiany we wzajemnych relacjach • wyjaśnia, dlaczego Bolesław Krzywousty podzielił Polskę na dzielnice.	**Uczeń:** • przedstawia konsekwencje i kontrowersje związane ze sporem Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem • przedstawia konflikt Władysława Hermana z synami • ocenia, które działania Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego były ważne z punktu widzenia niezależności państwa.	**Uczeń:** • wyjaśnia, czy zasady testamentu Bolesława Krzywoustego były wyjątkiem czy regułą w Europie Środkowo-Wschodniej • wyjaśnia, co pozwalało Bolesławowi Krzywoustemu na takie sformułowanie postanowień sukcesyjnych.
32. Państwo polskie w dobie rozbicia dzielnicowego	**Uczeń:** • pokazuje na mapie poszczególne dzielnice i wymienia ich pierwszych	**Uczeń:** • przedstawia zagrożenia zewnętrzne państwa polskiego w okresie rozbicia	**Uczeń:** • przedstawia walki synów Bolesława Krzywoustego o władzę zwierzchnią	**Uczeń:** • przedstawia walki książąt piastowskich o Kraków • przedstawia ekspansję	**Uczeń:** • przedstawia stosunki książąt mazowieckich i kujawskich z Litwinami, Prusami i

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

	władców • pokazuje na mapie straty terytorialne Polski w okresie rozbicia dzielnicowego.	dzielnicowego • wymienia czynniki sprzyjające jednoczeniu ziem polskich w XIII w.	• przedstawia ekspansje zakonu krzyżackiego w XIII w.	Mongołów • wyjaśnia, co i dlaczego sprzyjało jednoczeniu ziem polskich w XIII w.	Jaćwingami • wyjaśnia ich wpływ na stosunki polsko-krzyżackie.
33. Przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich w XII–XIII w.	**Uczeń:** • wymienia główne postanowienia aktów lokacyjnych • wymienia przykładowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim.	**Uczeń:** • przedstawia organizację władz we wsiach i miastach lokowanych na prawie niemieckim • charakteryzuje układ przestrzenny miasta lokowanego na prawie niemieckim • przedstawia podział społeczeństwa na stany.	**Uczeń:** • wyjaśnia przyczyny kolonizacji na prawie niemieckim • wyjaśnia różnice między kolonizacją niemiecką a kolonizacją na prawie niemieckim • przedstawia rolę cechów.	**Uczeń:** • wyjaśnia przyczyny kształtowania się stanów • przedstawia rozwój gospodarczy ziem polskich i wskazuje, jaką rolę odgrywały w nim lokacje • posługuje się poprawnie terminami wymienionymi w celach lekcji.	**Uczeń:** • charakteryzuje sytuację ludności żydowskiej w Polsce XIII– XIV w.
VII. Polska w XIV–XV wieku					
34. Zjednoczenie Polski	**Uczeń:** • pokazuje na mapie ziemie, które mieli pod swoim panowaniem	**Uczeń:** • charakteryzuje stosunki polsko-krzyżackie za panowania Władysława	**Uczeń:** • przedstawia działania Wacława II w procesie jednoczenia ziem	**Uczeń:** • wyjaśnia przyczyny problemów, z jakimi stykał się Władysław	**Uczeń:** • wyjaśnia, jaką władzę na Śląsku mieli królowie czescy • pokazuje obszar

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

	Przemysł II i Władysław Łokietek w 1320 r. • wymienia skutki konfliktu polsko-krzyżackiego za panowania Władysława Łokietka.	Łokietka • przedstawia działania Władysława Łokietka w celu zjednoczenia ziem polskich.	polskich • przedstawia pierwsze próby jednoczenia ziem polskich w II poł. XIII w.	Łokietek, jednocząc ziemie polskie • wyjaśnia rolę koronacji w procesie jednoczenia ziem polskich.	Śląska, nad którym królowie czescy sprawowali zwierzchnictwo.
35. Polska pod rządami Kazimierza Wielkiego i Andegawenów	**Uczeń:** • pokazuje na mapie granice monarchii Kazimierza Wielkiego w roku 1370 • wymienia skutki konfliktu polsko-krzyżackiego za panowania Kazimierza Wielkiego • wymienia działania gospodarcze Kazimierza Wielkiego.	**Uczeń:** • charakteryzuje stosunki polsko-krzyżackie za panowania Kazimierza Wielkiego • charakteryzuje politykę wewnętrzną Kazimierza Wielkiego w dziedzinie administracji i prawa • wymienia postanowienia przywileju koszyckiego.	**Uczeń:** • charakteryzuje stosunki polsko-czeskie za panowania Kazimierza Wielkiego • przedstawia okoliczności objęcia władzy przez Ludwika Węgierskiego • wyjaśnia, jakie korzyści odniosła Polska z ekspansji na Ruś Halicką.	**Uczeń:** • ocenia, co było największym osiągnięciem i największą porażką Kazimierza Wielkiego • charakteryzuje rządy Andegawenów w Polsce • wyjaśnia, dlaczego monarchię Kazimierza Wielkiego nazywamy monarchią stanową • poprawnie posługuje się terminem: Korona	**Uczeń:** • wyjaśnia, dlaczego Ludwik Węgierski na Węgrzech uzyskał przydomek Wielki, a w Polsce jego panowanie jest oceniane źle.

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

				Królestwa Polskiego.	
36. Pierwsi Jagiellonowie na polskim tronie	**Uczeń:** • wymienia przykładowe przyczyny unii w Krewie • wymienia postanowienia unii w Krewie • wymienia postanowienia I pokoju toruńskiego.	**Uczeń:** • przedstawia skutki unii w Krewie • przedstawia przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim • wymienia postanowienia przywileju jedlneńsko-krakowskiego.	**Uczeń:** • charakteryzuje stosunki polsko-krzyżackie za panowania Władysława Jagiełły • wymienia postanowienia unii w Horodle • wyjaśnia, czy unia w Horodle była w pełni unią personalną • przedstawia rolę Pawła Włodkowica w sporze z Krzyżakami.	**Uczeń:** • wymienia postanowienia przywileju czerwińskiego • wyjaśnia przyczyny wydawania przywilejów szlacheckich przez Władysława Jagiełłę • przedstawia okoliczności powołania na tron Kazimierza Jagiellończyka.	**Uczeń:** • przedstawia innych kandydatów do ręki Jadwigi i wymienia powody, z powodu których zostali odrzuceni przez możnych polskich.

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

37. Polska w późnym średniowieczu	**Uczeń:** • pokazuje na mapie obszar Prus Królewskich i Prus Zakonnych • wymienia postanowienia II pokoju toruńskiego • wymienia postanowienia przywileju cerekwicko-nieszawskiego i konstytucji *Nihil novi*.	**Uczeń:** • przedstawia przyczyny i przebieg wojny trzynastoletniej • przedstawia postanowienia przywilejów, które prowadziły do wzrostu znaczenia politycznego szlachty • przedstawia strukturę sejmu walnego.	**Uczeń:** • charakteryzuje politykę zagraniczną Kazimierza Jagiellończyka • przedstawia postanowienia przywilejów, które prowadziły do wzrostu znaczenia gospodarczego szlachty • charakteryzuje instytucję sejmu walnego i jego rolę.	**Uczeń:** • wyjaśnia, dlaczego ustrój, który powstał w Polsce, określamy mianem demokracji szlacheckiej • ocenia, czy politykę zagraniczną Kazimierza Jagiellończyka można określić mianem polityki dynastycznej.	**Uczeń:** • wyjaśnia, dlaczego Elżbieta Rakuszanka jest nazywana matką królów • przedstawia rolę jaką odegrali za panowania pierwszych Jagiellonów: biskup Zbigniew Oleśnicki, Filip Kallimach, Jan Długosz.
VIII. Kultura średniowiecza					
38. Kultura umysłowa wieków średnich	**Uczeń:** • wymienia cechy kultury rycerskiej • wymienia przykładowe dzieła literatury średniowiecznej • wymienia gatunki literackie średniowiecza.	**Uczeń:** • przedstawia cechy kultury średniowiecza • przedstawia rolę uniwersytetów • charakteryzuje nurt filozofii średniowiecznej – scholastykę.	**Uczeń:** • przedstawia rolę św. Tomasza z Akwinu w kulturze średniowiecza • wyjaśnia wpływ klasztorów na rozwój kultury średniowiecznej • wyjaśnia wpływ dworów na rozwój kultury średniowiecznej.	**Uczeń:** • przedstawia organizację uniwersytetów • wyjaśnia rolę pisma w kulturze średniowiecza • ocenia zasięg społeczny oddziaływania średniowiecznej literatury.	**Uczeń:** • charakteryzuje literaturę średniowiecza tworzoną w językach narodowych związaną z kulturą dworską i plebejską.
39. Sztuka i	**Uczeń:**	**Uczeń:**	**Uczeń:**	**Uczeń:**	**Uczeń:**

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

architektura średniowiecza	• wymienia przykładowe zabytki romańskie • wymienia przykładowe zabytki gotyckie.	• wymienia przykładowe cechy stylu romańskiego w architekturze • wymienia przykładowe cechy stylu gotyckiego w architekturze.	• w budowlach romańskich i gotyckich potrafi wskazać cechy stylu romańskiego i gotyckiego • przedstawia zasięg terytorialny i czas trwania stylu romańskiego i gotyckiego.	• charakteryzuje rzeźbę i malarstwo romańskie • charakteryzuje rzeźbę i malarstwo gotyckie • porównuje styl romański i gotycki, wskazując różnice między nimi.	• wymienia epokę, w której nawiązywano do stylu romańskiego i gotyckiego w architekturze • charakteryzuje styl neoromański i neogotycki na przykładach.
40. Kultura średniowiecznej Polski	**Uczeń:** • wymienia cechy średniowiecznej kultury polskiej • wymienia przykładowe zabytki sztuki i piśmiennictwa średniowieczneg o z Polski • wymienia najstarsze kroniki polskie.	**Uczeń:** • wskazuje podobieństwa między średniowieczną kulturą polską a europejską • wymienia zabytki piśmiennictwa w języku polskim • zna postaci Janka z Czarnkowa i Jana Długosza.	**Uczeń:** • przedstawia rozwój nauki polskiej w średniowieczu i wyjaśnia rolę Akademii Krakowskiej w tym procesie • przedstawia rolę klasztorów i zgromadzeń zakonnych w rozwoju kultury średniowiecznej w Polsce • wskazuje związki kultury polskiego średniowiecza z	**Uczeń:** • wskazuje różnice między kulturą polskiego średniowiecza a kulturą europejską • zwraca uwagę na wyjątkowość niektórych zabytków sztuki średniowiecza w Polsce i wyjaśnia, na czym ona polega.	**Uczeń:** • wyjaśnia, dlaczego mówimy o Akademii Krakowskiej i Uniwersytecie Jagiellońskim • przedstawia dorobek uczonych polskich wymienionych w rozdziale.

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019

			kulturą europejską.		

AUTORZY: Agnieszka Żuberek

KLUB NAUCZYCIELA uczę.pl

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2019